

Eğitim Hizmetinin Sunumunda Yetki Dağılımı: Türkiye Üzerine Ampirik Bir Çalışma¹

Gülşüm Gürler HAZMAN², Mustafa KÜÇÜKİLHAN³

Öz

Araştırma Makalesi

Bu çalışma, eğitim hizmetlerinin sunumunda yerel yönetimler ile merkezi idarenin yetki dağılımına açıklık kazandırmak, bu aşamada ortaya çıkacak yönetsel bazı sıkıntuların giderilmesine katkı sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye genelinde yedi Coğrafik bölgeden 21 ilde (büyükşehir, il ve ilçe bazında) merkezi idare temsilcisi olarak milli eğitim yöneticileri ve yerel idare temsilcisi olarak belediye yöneticilerinin görüşleri alınıp değerlendirilmiştir. Çalışmada toplam 504 yöneticinin, eğitim hizmetlerinde yetki dağılımı konusundaki görüşleri yer almaktadır. Yerel ve merkezi idarecilere; eğitimin programlanması ve öğretim şekli, çalışanların özlük hakları, paydaş katkısı, bütçe ve finans başlıkları altında hazırlanan sorular yöneltilmiştir. Yapılan analizler neticesinde yetki dağılımı konusunda; katılımcıların eğitim programları ve öğretimi ile ilgili yöneltilen sorularda hem fikir olmadıkları görülmüştür. Eğitim hizmetlerinde yetki dağılımının belli başlıklar altında ele alındığı çalışmada; paydaşların rolü, çalışanların özlük hakları ve eğitim hizmetlerinin finansmanı başlıkları altında yöneltilen sorularda, benzer düşünceye sahip oldukları özellikle bakanlık merkez yönetimine sözü geçen yetkilerin önemli ölçüde bırakılması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Hizmetleri, Yetki Dağılımı, Yetki Devri.

The Distribution of Authority on Education Service Delivery: An Empirical Study on Turkey

Abstract

Research Paper

This study is designed to clarify the distribution of authority of local government and central government in the presentation of educational services and to contribute to the elimination of some managerial problems that will arise at this stage. Turkey across 21 provinces in seven geographic regions (metropolitan, provincial and municipal levels) as a national training center managers and government representatives and evaluated the opinions of the municipal manager of the local government representatives. A total of 504 managers in the study have their opinions on the distribution of authority in educational services. Local and central administrators were addressed questions that are relating with on training programming and teaching style, employees' personal rights, stakeholder contribution, budget and finance. As a result of the analysis regards the distribution of authority; participants did not seem to be agree with the questions about the education programs and teaching. In the study of the distribution of authority in educational service under certain headings; the role of stakeholders, the rights of employees, and the financing of educational services, have the same conclusion that the central authorities of the ministry must have such officials at a significant level.

Key Words: Educational Services, The Distribution of Authority, Authority Transfer.

Makale Bilgileri / Article Info

Alındığı Tarih / Received 01.02.2019

Kabul tarihi / Accepted 11.06.2019

¹ Bu Çalışma Afyon Kocatepe Üniversitesi 15.SOS.BİL.01 nolu proje ile desteklenmiş ve Uluslararası Bilim ve Eğitim Kongresinde sözlü sunulmuş ve sadece özet olarak yayınlanmıştır.

² Prof. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü, gulsumgurler@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-9953-4330>

³ Doktora Öğrencisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, mustafakucukilhan@aku.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5155-3324>

Giriş

Temel amacı bireylerin kişiliklerine istenilen niteliğin kazandırılması olan eğitim, aynı zamanda toplumların da refah seviyesini ve dolayısıyla toplumsal niteliğin gelişimine katkı sağlamaktadır. Bu katkının pozitif yönde gerçekleştirilebilmesi için ise iyi bir yönetim sistemi ve yönetimin belki de en önemli parçalarından biri olan yöneticilere ihtiyaç duyulmaktadır. Yöneticilerin başarılı olabilmeleri için de onlara gerekli yetkinin verilmesi ve yetkiye paralel sorumlulukların yüklenmesi gerekmektedir. Yetki ve sorumluluk dengesinin yeterince sağlanamaması durumunda yapılacak işin etkin ve verimli olabilmesi çok da mümkün görünmemektedir.

Bir görevi veya bir işi, kanunların verdiği imkânlar çerçevesinde, belirli bazı şartlarla sevk ve idare etmeyi sağlayan bir hak olarak ifade edilen yetki; eğitim hizmeti veren kurum veya kuruluş yöneticilerinin daha iyi bir yönetim ve organizasyon yapabilmeleri için önemli bir unsurdur. Bu konuda ülkemizde eğitim hizmetlerinin sunumunda genel olarak tek yetkili kurum Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) olup, mevcut yasaların verdiği yetki çerçevesinde eğitim sisteminde merkezi idare yetkilisi olarak görev ve sorumluluklarını yerine getirmeye çalışmaktadır. Ancak bu konuda her kamu kurumunda özellikle gelişmekte olan ülkelerde genel olarak rastlanabileceği gibi, kamu sektörü etkinlikten uzaklaşabilir. Zira başarılı bir eğitim sistemine sahip olmanın kriterlerinden biri olarak ifade edilebilecek husus; ülkelerin sosyal ve ekonomik gelişmişlik düzeyi ile yakından ilgilidir. Türkiye’de halen gelişmekte olan ülkeler kategorisinde yer aldığından bu varsayımın güçlü bir varsayım olduğu düşünülebilir.

İfade edilen bu kanaatin daha iyi analiz edilebilmesi ve geçerliliğinin görülebilmesi için; temel amacı “iyi insan yetiştirme” olan (Güzel, 2014: 189) eğitim sistemine ve sistem içindeki yetki dağılımına bakılması uygun görülmektedir. Yetki dağılımının açık ve net uygulandığı, bireylerin kendi yetenek ve kabiliyetlerine göre eğitim alabildikleri eğitim sistemine sahip bir ülke, eğitim sisteminde de başarılıdır. (Yeniçeri, 2014: 117). Böyle bir ülkenin eğitim sistemine bakılarak; gelişmişlik düzeyinin tespiti, eğitim kurumlarındaki fiziki ve beşeri kaynakların kalite ve verimliliğinin de ortaya konulması mümkün olmaktadır (Gök, 2017: 623-624).

Eğitimde kalite ve verimlilik üzerine yapılan çalışmalarda eğitim hizmetlerinin sosyal, kültürel, ekonomik vb. alanlarda toplumsal gelişimde etkin bir rol aldığı belirtilmektedir (Babaoğlu, 2018: 190-191). Eğitimle birlikte toplumsal gelişimin yaşandığı ülkelerde, gelişimin getirdiği değişime karşı bir direnç oluşmakta ve çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Yaşanan sorunlara getirilen çözüm önerileri de daha çok yönetsel konular üzerinde olmaktadır. Eğitim hizmetlerinde yerel idarelere yetki verilmesi; ekonomik, sosyal vb. dışsallıklar içeren ve yarı kamusal mal olarak nitelendirilen eğitimin geleceği, özellikle 1980’li yıllardan sonra dünya genelinde tartışılan önemli konulardan biri olmuştur (Sözen, 2005: 31). Yerel idarelere eğitim hizmetlerinde yetki verilmesi hususunda yapılan akademik çalışmalarda merkezi idarenin hantallığı, bürokratik işlemlerin fazlalığı, yerel

kaynakların etkin kullanılamaması vb. değerlendirmelerin yapıldığı görülmektedir (Kabadayı, 1997: 100). Bu çerçevede tasarlanan çalışmada, eğitim hizmetlerinde hedeflenen kalite ve verimliliğe ulaşmak adına bizzat eğitim hizmetlerinin sunumundan sorumlu yetkililer (merkezi ve yerel düzeyde) ile görüşmeler yapılmış ve Türkiye genelinde yerleşme sorunsalı eğitim hizmetleri açısından irdelenmiştir.

1. Temel Kavramlar

İnsanın doğumundan ölümüne kadar tüm süreçlerde etkin bir rolü olan eğitim; toplumların ve toplumu oluşturan bireylerin gelişimi bakımından önemli bir güce sahiptir. Bu gücü en iyi şekilde kullanma gayretinde olan kişiler veya yöneticiler istenilen eğitimin alınması, verilmesi ve amaca ulaşılmasında beklenen başarıyı elde edebilirler. Eğitimde beklenen başarı toplumun istekleri ve yöneticilerin belirlediği hedefler doğrultusunda iyi bir yönetim uygulanması ile mümkün olabilmektedir. Dolayısıyla “iyi yönetim” veya “iyi yönetişim”, kavramları üzerinde özellikle durulmaktadır. (Karakul, 2015: 62). Söz konusu kavramlar daha çok kamu yönetimi alanında geniş yer tutmaktadır. Yine kamu yönetiminin belki de en önemli parçalarından biri olan eğitim ve eğitim yönetimi kavramları ise (eğitimin toplumun tüm kesimini ilgilendiren bir yönü olması nedeni ile) siyasi, ekonomik, kültürel vb. boyutlarıyla pek çok akademik çalışmaya konu olmuş, iyi yönetişim yönüyle incelenmiştir. Ayrıca bu çalışmalara ek olarak yapılan pek çok çalışmada yönetsel anlamda üzerinde durulan konulardan bir diğeri de yetki kullanımı ve yetki dağılımı ile ilgilidir.

1.1. Eğitim ve Yönetim

Kavram olarak eğmek fiilinden türeyen eğitim (Kızılloluk, 2007: 22); yüksek refaha erişmiş daha iyi bir dünyanın oluşturulması (Minzu, 2015: 1) için toplumların bir aracı konumundadır. Bu araç niteliği itibarı ile tüketim malı, yatırım malı veya beşeri sermaye yatırımı olarak değerlendirilebilmektedir. Eğitim hizmetlerinin bu özelliklerinden bireysel ve toplumsal açıdan daha etkin yararlanılabilmesi için iyi bir yönetim hizmeti ile sunumunun gerçekleştirilmesi gerekmektedir. İyi bir yönetim hizmetinin sunulabilmesi için de yönetim kavramının daha fazla özümsemesini gerektirmektedir. Bu özümseme ile birlikte yönetilmesi gereken örgütün ast ve üst tüm birimlerinin veya fertlerinin belirlenen amaç ve hedefler doğrultusunda çalışanlarına yön verilmesi mümkün olacaktır (Karagöz, 2006: 18).

Yönetim, evrensel bir kavram olup önceden ne yapacağının kestirilmesi zor bir canlı olan insanla uğraşmaktadır. Bu yönüyle yönetim bilimciler yönetimin bir otorite sistemi olduğunu iddia etmektedir. Buna göre örgüt yöneten (üst) ve yönetilenler (ast) olmak üzere iki kısımdan oluştuğu söylenmektedir. Bu iki grup arasındaki ilişki yönetim kavramı ile açıklanmaya çalışılmakta ve otorite ilişkisi olarak nitelendirilmektedir (Zengin ve Yılmaz, 2017: 684-685).

Eğitim yönetimi ise dünyada formel çalışma alanı olarak ilk kez 20. yüzyılın başlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde kendine yer bulmuştur. Gelişimini de büyük ölçüde kamu yatırımları ve politikaları doğrultusunda sürdürmekte olup kamu

yönetiminin bir alt dalı olarak pek çok akademik çalışmaya konu olmuştur. Bu anlamda kamu yönetiminin bir alt bilim dalı olan eğitim yönetimi; eğitim hizmetlerinin planlanması, programlanması, uygulanması, denetimi gibi konular üzerinde durmaktadır (Özdemir, 2013:2).

1.2. Yetki Dağılımı ve Yetki Paylaşımı

Yetki bir organizasyonda bireylerin istekli bir biçimde ve şart öne sürmeksizin üstlerin emirlerine uyması yani üstün asta itaat ettirme gücüdür (Koçel, 2011: 554). Bu güç genel olarak merkezi idarelerin elinde bulunmakla birlikte zaman zaman yerel idarelere kısmen veya tamamen bırakılabilmektedir (Krtalic ve Borovcak, 2015: 1127).

Yetki dağılımı kavramını daha iyi anlayabilmek için yerelleşme kavramının iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Zira dünya genelinde yerelleşme politikaları yaygınlaşmakta ve kamu hizmetlerinin sunumunda merkezi yönetimlerden yerel yönetimlere yetki ve görev devri (yetki dağılımı) gerçekleşmektedir (Sezer ve Vural, 2010: 203). Tarihsel süreç içerisinde gelişen merkezi idarelerin, kendi uhdelerindeki bazı haklardan vazgeçerek yerel idarelere yerel hizmetlerle ilgili yetki ve sorumluluklarını kısmen veya tamamen devretmesiyle ortaya çıkan yerelleşme; bazı akademik çalışmalarda yerinden yönetim olarak ifade edilmektedir. Yerinden yönetim için yapılan tanımlamalarda, yerinden yönetim; halka sunulacak kamu hizmetlerinin merkezi idare teşkilatı veya onun himayesinde olmayan kamu tüzel kişilerince yürütülmesidir (Bozatatay ve Kızılkaya, 2016: 5).

Yerelleşmeyi yetki dağılımının yeniden yapılması veya paylaşılması yönüyle değerlendirmemiz gerekirse politika veya siyasi boyutuyla incelememiz gerekmektedir. Bu yönüyle yerelleşme; demokratikleşme ve sivil toplum örgütleriyle birlikte sonuç odaklı neticeye ulaşma düzeyinin alt düzey yönetim birimlerine, vatandaşlara ve seçilmiş temsilcilere geçmesini ifade eder. Bunun dışında ikinci olarak idari yerelleşme ise kamu idarelerinin merkezden mi yoksa yerelden mi yönetileceği konusu üzerinde durur (Yüksel, 2013: 195).

Riedl ve Dickkovich yerelleşmeyi; merkezi idarenin, seçimle işbaşına gelen yerel idarelere yetki devretmesi ve mali kaynakları transfer etmesi olarak tanımlamaktadırlar. Yetki devri; mali, siyasi ve/veya idari reformları kapsayabilmektedir. Bu anlamda yerelleşme; kamu kaynaklarının daha verimli kullanılmasını sağlamak, yerel idarecilerin hesap verebilirliğini artırmak için yerel düzeyde karar alma ve uygulama yetkisinin verilmesi olarak da ifade edilmektedir (Riedl ve Tayler, 2014: 323).

Yetki ve yetki dağılımı hususunda konu itibarı ile üzerinde durulacak idari (yönetimsel) yerelleşme üç ana başlık altında toplanmaktadır. Bunlar: dekonsantrasyon, delegasyon, devolüsyon şeklinde sıralanmaktadır (Bağlı, 2014: 29). Dekonsantrasyon; karar alma ve uygulama yetkisinin merkez teşkilatındaki idarecilerde olduğu, yetki kullanan kişinin (memur, merkez tarafından atanan yönetici, vali, kaymakam vb.) ise merkez adına merkezin talimatları çerçevesinde

hareket ettiği bir kamu yönetimi biçimidir (Eryılmaz, 2001: 66). Delegasyon (delegation) (yetki devri) merkezi otorite tarafından yarı özerk kuruluşlara (belediye vb.) ve yönetim birimlerinin alt seviyelerine güç ve yetkinin ödünç olarak verilmesidir (Ayrangöl ve Tekdere, 2016: 62). Yetki paylaşımı, yerinden yönetimin en ileri düzeyidir. Bir devlete daha merkeziyetçi veya daha adem-i merkeziyetçi bir nitelik kazandıracak yerinden yönetim türü budur. Devölüsyon, merkezi yönetim ile coğrafi sınırlara sahip yerel yönetimler arasında, anayasal kuralara dayalı olarak parlamento tarafından yapılan yetki paylaşımı, olarak tanımlanmaktadır (Arıkboğa, 2018: 13).

2. Türk Eğitim Sistemi ve Belediyeler

Dünya genelinde pek çok ülkede insan sermayesinin ve devletlerin ekonomik gelişimine katkı sağlayabilmek amacı ile eğitim hizmetlerine verilen rol toplumun ihtiyaçlarına göre değişmektedir. Toplumun ihtiyaçlarını giderebilmek için, genelde kamu ve daha az olarak özel sektörde para ve zaman harcanmaktadır. Verilen emek ve sağlanan ekonomik kaynaklar çerçevesinde eğitim hizmetlerinin daha kaliteli sunulması hedeflenmektedir. Bu hedeflere ulaşılabilmesi için de zaman zaman eğitim sistemlerinde değişikliğe gidilmektedir. Yapılan değişiklikler olumlu sonuçlar doğurabildiği gibi olumsuz sonuçlar da doğurabilmektedir.

Türk Eğitim Sistemi de Cumhuriyetin ilan edildiği ilk yıllarda gelişimine başlamış olup teknolojik ve konjonktürel gelişmeler çerçevesinde gelişimini sürdürmektedir. Bu çerçevede eğitim hizmetlerinin idari yerinden yönetimi, belediyelerin eğitim hizmetlerine daha çok katılması gibi konularda çalışma yapılmasının özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde büyük önem arz ettiği düşünülmektedir.

2.1. Türk Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

Köklü bir devlet yönetimi geçmişi bulunan Türkiye’de; eğitim sistemi, cumhuriyetin ilanı ile birlikte çağdaşlaşma çabaları içerisine girmiştir. Bu tarihlerden başlayarak sürekli olarak daha iyi bir sistem kurma arayışının devam ettiği ülkemizde eğitim programları bağlamında Cumhuriyet dönemi boyunca reform, düzenleme ve yeniden yapılanma isimleri altında pek çok düzenlemenin yapıldığı bilinmektedir. Ancak özü itibarıyla Türk Tarihi, kültürü, sosyo-ekonomik yapısına uygun bir düzenlemenin tam olarak hayata geçirilemediği bilinmektedir (Akpınar vd., 2012:27).

Cumhuriyet sonrası eğitim sistemimize baktığımızda ülkemizde 1920 yılında MEB’in kurulduğu ve eğitimle ilgili her türlü yetki ve sorumluluğun MEB’e verildiği görülmektedir. Daha sonraki yıllarda ise özellikle 1924 yılında Tevhid’i Tedrisat Kanunu ile birlikte Türk Eğitim Sistemi’nin genel yapısının şekillenmeye başladığı bilinmektedir (Yaşar ve Sözbilir, 2017: 183).

Türk Milli Eğitim Sistemi’nin 2000’li yıllarda mevcut yapısına en önemli şekli ise 1973 yılında kabul edilen, 1739 Sayılı Milli Eğitim Kanunu ile verilmiştir.

Kanunla birlikte eğitim sistemimizin genel yapısı, öğretmenlik mesleği, eğitimin genel amaç ve ilkeleri, eğitim araç gereçleri, devletin eğitimdeki görev ve sorumlulukları vb. konular yasal düzenleme ile belirlenmiştir (Erman, 2016: 165). Milli Eğitim Temel Kanunu'na atıf yapılarak çıkarılan diğer yönetmelik, yönerge vb. diğer düzenlemeler ışığında eğitim sistemimiz örgün (okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, meslek eğitimi vb.) ve yaygın eğitim(çıraklık eğitim, halk eğitim vb.) başlıkları altında toplanmıştır (Gür ve Çelik, 2009: 11). Bu iki başlık altında toplanan eğitim sistemimiz informal ve/veya formel eğitim şeklinde iki seçenikle eğitim hizmetleri yararlanıcılarına sunulmaktadır. İnfornel veya doğal eğitim; yaşamda kendiliğinden oluşan, belirli bir planı olmayan örgütlenmiş eğitimidir. Formel eğitim ise belirli bir plan dâhilinde belirli bir programa uyularak gerçekleştirilen bir eğitim türü olup ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından örgütlenmiştir (Sağlam, 2013: 8).

Gerek örgün gerekse yaygın eğitim hizmetinin en büyük sağlayıcısı MEB olduğundan Türk Milli Eğitim Sistemi'nin genel yapısına bakılırken MEB teşkilat yapısının da incelenmesi gerekmektedir. MEB merkez teşkilatı, taşra teşkilatı ve yurt dışı teşkilatları ile eğitim hizmetlerinin sunumunda etkin bir rol almaktadır. Bakanlığın teşkilat yapısı incelendiğinde anaokulundan, yükseköğretime kadar her türlü eğitim hizmetlerinin yerine getirilmesinde yetkili ve sorumlu bir bakan, bakan yardımcısı ve müsteşarın bulunduğu görülmektedir. Toplam 12 genel müdürlük, çok sayıda müşavirlik, grup başkanlığı, daire başkanlıkları ile MEB; okul yönetimi, personel yönetimi ve bütçe yönetimini gerçekleştirecek dev bir örgüt sistemine sahiptir.

Milli eğitim örgütü eğitim hizmetlerinin sunumunu genel olarak yukarıda ifade edilen yönetim kademeleri ile sürdürmektedir. Bakanlık gerekli gördüğü durumlarda kendi görev ve yetkilerini kısmi olarak merkezi idare olarak atadığı idarecilere (bazı yetkilerin devri), seçimle işbaşına gelmiş yerel idarecilere (belediyeler, sivil toplum örgütleri vb.) eğitimle ilgili karar alma ve uygulama yetkisinin verilmesi gibi insiyatifi kullanabilmektedir (Başaran, 2000: 84).

2.2. Belediye ve Eğitim Hizmetlerinin Yerinden Yönetimi

Yerel halkın ortak ihtiyaçlarını karşılayan kurumlar olarak ifade edilen yerel yönetimler; yerelde halkın karar alma süreçlerine katılımını sağlayabilmesi bakımından demokrasi ile ilişkilendirilmektedir. Bu yönüyle yerel yönetimler yerel halkın isteklerini karşılayan demokratik kurumlardır. Bu kurumlar vasıtası ile küreselleşmenin getirdiği kültürel dejenerasyonun ortadan kaldırılabileceği düşünülmektedir. Bu dejenerasyonun ortadan kaldırılabilmesinde eğitim hizmetlerinin sunumunda yerel yönetimlere daha fazla yetki ve sorumluluk verilmesi pek çok ülkede gündeme gelen bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Yaman ve Küçükşen, 2018: 247)

Yerel yönetim organları ülkemizde il özel idareleri, belediyeler ve köyler olmak üzere üç başlık altında değerlendirilmektedir. Belirtilen bu üç organ içerisinde

en fazla sorumluluğun belediyelere verildiği bilinmektedir (Güven vd., 2017: 189). Zira belediyeler başta ekonomik, toplumsal, kültürel vb. birçok alanda önemli işlevleri olan kurumlardır. Bu kurumların görevleri ülkeden ülkeye değişmekle birlikte genel olarak ülkemizde yerel halka sunulan, mesleki eğitim, çevre ve sağlık, ulaşım, imar, su ve kanalizasyon, çevre ve atık yönetimi, sosyal ve kültürel hizmetler şeklinde devam edip gitmektedir. En genel hali ile yerel yönetimler bu klasik görevlerinin yanında vatandaşların istekleri ve hükümetin yasal düzenlemeleri doğrultusunda kendisine verilen görevleri yerine getirmektedir (Güven ve Şimşek, 2018: 126).

Günlük hayatta kendisine verilen birçok görevi yerine getiren belediye ile ilgili yapılan bir tanımlamada: “belediye; kent niteliği taşıyan bir yerleşim yerinde yaşayan bireylerin ortak yerel ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü, kamu tüzel kişiliği bulunan karar organları o yerleşim yerinde ikamet eden vatandaşlar tarafından seçimle oluşturulmuş yerel yönetim birimi” şeklinde tanımlanmaktadır (Bozkurt ve Ergun, 2008: 31). Bu tanımlamadan anlaşılacağı üzere belediyeler yerel hizmetlerin yerine getirilmesinde stratejik bir öneme sahiptir.

Stratejik önemi bilinen yerel yönetim birimi olarak adlandırılan belediyeler ile merkezi yönetim arasında görev ve hizmet paylaşımı konusunda çeşitli görüşler mevcuttur. Bu noktada en fazla üzerinde durulan konulardan biri iyi yönetmenin şartlarından biri olan yörenin insan kaynaklarını, ekonomik ve teknolojik kaynaklarını bölgesel düzeyde daha etkin ve verimli kullanabilmektir (Sezer ve Vural, 2010: 208). Türkiye’de belediye olarak adlandırılan yerel yönetim birimlerine aşağıda belirtilen bazı yasal düzenlemeler çerçevesinde eğitim sistemi içinde rol aldıkları görülmektedir. Bunlar;

- 3797 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun,
- 442 Sayılı Köy Kanunu,
- 6360 Sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun,
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu,
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu,
- 5302 Sayılı İl Özel İdare Kanunu
- 2521 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Tebliği (Şubat 2001)
- 5378 sayılı Engelliler Yasası,
- 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu vb. şeklinde sıralanmaktadır.

Yapılan yasal düzenlemeler incelendiğinde belediyelerin daha çok mesleki eğitim, yaygın eğitim gibi konularda rollerinin olduğu; eğitim hizmetlerinin sunumunda merkezi yönetim temsilcisi olarak doğrudan MEB’in yetkili olduğu

görülmektedir. Bakanlık adına üst yönetim birimleri (bakan, müsteşar vb.) eğitim hizmetlerini sevk ve idare etmektedir (Bozan, 2002: 21).

2.3. Eğitim Sisteminde Yetki Paylaşımına Konu Olabilecek Alanlar

Literatür taramasında karşımıza çıkan bazı akademik çalışmalarda merkezi idarenin bazı kamu hizmetlerinin sunumunda başarısız olduğu, bu noktada yerinden yönetim ilkelerinin uygulanması gerektiği iddia edilmektedir. İddialar arasında eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi veya yerinden yönetimi de yer almaktadır (Turan, 2016: 94-96). Bu kapsamda politika yapıcılar; okul idarelerinin politika oluşturabilmesi, kaynakların merkezi idareden yerel yöneticilere doğru aktarılması (Diem vd., 2018: 1), öğretmenlerin yetiştirilmesi, müfredat oluşturulması ve uygulanması, okulların her anlamda işletmesinin yerel kaynaklara bırakılması (Keskin, 2003:1), eğitim hizmetlerinin sunumunda toplumun mümkün olduğunca tüm fertlerinin katılımının sağlanması (Edwards, 2018: 125) gibi konuları değerlendirmeye almaktadır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de eğitim hizmetleri alanında gerçekleştirilmeye çalışılan yerinden yönetim uygulamaları üzerinde tartışılan bir konudur. Tartışma konusu da eğitim hizmetlerinde yerinden yönetim ilkelerinin uygulanması durumunda belediye vb. örgütlerin eğitim bütçesinin nasıl düzenleneceği, yerel idareler tarafından insan kaynaklarının nasıl sevk ve idare edileceği, eğitim müfredatının ne şekilde hazırlanacağı, eğitim birliğinin bozulup bozulmayacağı, yapılan çalışmalar arasında yer almaktadır (Özdemir ve Beltekin, 2012: 43).

Eğitim sistemlerinde yetki paylaşımına konu olabilecek ve tartışılacak konulardan biri de eğitim yönetiminin alt yönetim birimlerinden biri olan ve okulu yönetme programı olarak adlandırılan eğitim programı yönetimidir. Bu konuda merkezi idarenin eğitim programlarını yönetme tecrübesinin (eğitim hizmetlerinde yerinden yönetim ilkesinin benimsenmesi durumunda) belediye vb. örgütlere aktarılıp aktarılamayacağını iyi analiz edilmesi önerilmektedir (Aksoy ve Işık, 2008: 237).

Bunların dışında eğitim hizmetlerinde yetki dağılımı yapılırken değerlendirilmesi gereken diğer konular: fiziki koşulların eğitime elverişli tasarlanması, geleceğe yönelik iyi bir planlama yapılması (Stimpson, 1997:1), öğrenci ve öğretmen ihtiyaçlarının gerçekçi bir şekilde tespit edilmesi (Yeşilyurt ve Gül, 2010: 45), insan kaynaklarından etkin yararlanılması (Benligiray, 2013: 6, Demirtaş ve Canpolat, 2013: 419), eğitimde maliyet analizinin yapılması (Woodhall, 1987: 259-274) şeklinde sıralanmaktadır.

3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı; eğitim hizmetlerinin sunumunda yetki dağılımında merkezi ve yerel idarecilerin rollerinin neler olması gerektiği hususunda katılımcıların fikirlerini ortaya koymak, bu sayede öneriler getirebilmektir. Böylece eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi sürecinde oluşabilecek yönetimsel sıkıntıların giderilmesine katkı sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda eğitim hizmetlerinde

yerelleşme alanında yapılan akademik çalışmalar incelenmiştir. Türkiye genelinde merkezi idari temsilcisi olarak milli eğitim müdürlüklerinin yöneticileri ve yerel idareciler olarak belediye yöneticilerinin konuya bakış açılarının değerlendirildiği bir başka akademik çalışma tespit edilememiştir. Çalışmanın bu yönüyle de literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Çalışmada; eğitim hizmetlerinin sunumunda yerelleşme ile birlikte yaşanabilecek sorunları minimize etmek amacıyla hem merkezi idare hem de yerel idareciler açısından yetki dağılımı konusunda fikirlerinin alınması böylece eğitim hizmetlerinin sunum sürecinde hangi görevlerin ya da yetkilerin daha çok kimlerde veya hangi idari mercide kalması gerektiği yönünde fikirlerinin alınması planlanmıştır. Böylece her iki taraf açısından eğitim hizmetlerinde yerelleşme sorunsalının yetki dağılımı yönüyle değerlendirilmesi mümkün olacaktır. Araştırma evrenini 81 İl Millî Eğitim Müdürlükleri ile il belediyeleri oluşturmaktadır. Çalışmada yerelleşme sorunsalının muhatapları olarak; merkezi idare açısından İl Millî Eğitim Müdürlükleri ve yerel otorite olarak il belediyeleri tercih edilmiştir. Türkiye genelinde yapılan araştırmada yedi coğrafi bölgeden tesadüfi olarak seçilen üç ilden (illerin bir tanesi büyükşehir olarak belirlenmiştir) 12 kişi İl Millî Eğitim Müdürlüklerindeki yöneticilerden, 12 kişi ise belediye yöneticilerinden olmak üzere her ilden toplam 24 kişi ile yüz yüze mülakat sağlanmıştır. Her bir coğrafi bölgeden 72 kişi ile yapılan görüşmelerde Türkiye genelinde toplam (72x7=504) 504 anket uygulanmıştır. Anket uygulaması için araştırma şirketi kullanılmış ve Afyon Kocatepe Üniversitesi BAP⁴ biriminin desteği alınmıştır. Araştırmada karşılaşılan en önemli kısıtlılık anket ile veri toplama tekniğinde karşılaşılan bir sorun olarak, cevaplayıcıların anket katılımına zaman zaman gönülsüz olmaları ve bazı anket formlarının eksik doldurulması sorunları söz konusu olmuştur. Bu durumda tekrar görüşme talep etmek ya da anket formlarının tam doldurulmasını sağlamak için teslim almadan önce kontrol etmek gerekmiştir.

Tablo 1: Anket Uygulanan Kişilerin Dağılımı

	Marmara	Ege	Akdeniz	İç Anadolu	Doğu Anadolu	Güneydoğu Anadolu	Karadeniz
MEB Yöneticisi	3 ilden 12'şer kişi (toplam 36 kişi)	3 ilden 12'şer kişi (toplam 36 kişi)	3 ilden 12'şer kişi (toplam 36 kişi)	3 ilden 12'şer kişi (toplam 36 kişi)	3 ilden 12'şer kişi (toplam 36 kişi)	3 ilden 12'şer kişi (toplam 36 kişi)	3 ilden 12'şer kişi (toplam 36 kişi)
Belediye Yöneticisi	3 ilden 12'şer kişi (toplam 36 kişi)	3 ilden 12'şer kişi (toplam 36 kişi)	3 ilden 12'şer kişi (toplam 36 kişi)	3 ilden 12'şer kişi (toplam 36 kişi)	3 ilden 12'şer kişi (toplam 36 kişi)	3 ilden 12'şer kişi (toplam 36 kişi)	3 ilden 12'şer kişi (toplam 36 kişi)
Toplam	72 kişi	72 kişi	72 kişi	72 kişi	72 kişi	72 kişi	72 kişi
UYGULANAN ANKET SAYISI (72*7 bölge=504 kişi)							

⁴ 15.SOS.BİL.01 nolu Afyon Kocatepe Üniversitesi BAP projesi desteği ile gerçekleştirilmiştir.

3.2. Veri Toplama Araçları

Çalışmanın amacını yansıtacak anket formu hazırlanırken, literatürde konu ile ilgili yapılan akademik çalışmalardan yararlanılmıştır (Colley vd. (2002), Jamieson (2009), Koçak (1995), Taşçı (2008), Yılmaz ve Altınkurt (2011), Sarıçay (2006) , Gürler Hazman ve Küçükilhan (2016). Çalışmanın amacı doğrultusunda hazırlanan anket çalışması; Türkiye genelinde toplam 504 kişiye uygulanmıştır. Anket formunda eğitim hizmetlerinde yetki dağılımları hakkında toplam dört kategoride sorular hazırlanmıştır. Bunlar; eğitim programları ve öğretim, çalışan, paydaşlar, bütçe ve finansman şeklinde olup toplam 34 değişken ile (katılımcıların bir soruya birden fazla yanıt verebileceği şekilde) analiz gerçekteştirilmiştir.

Elde edilen veriler SPSS istatistik programında öncelikle Cronbach's Alfa Güvenirlik Testine tabi tutulmuş ve ölçeğin güvenirlik katsayısı 0.861 olarak tespit edilmiştir. Bu oran testin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir (Altunışık vd., 2010: 124). Güvenirlik analizinin dışında veriler, sıklık analizi ve belirlenen hipotezler ile ilgili analize tabi tutulmuştur.

3.3. Bulgular

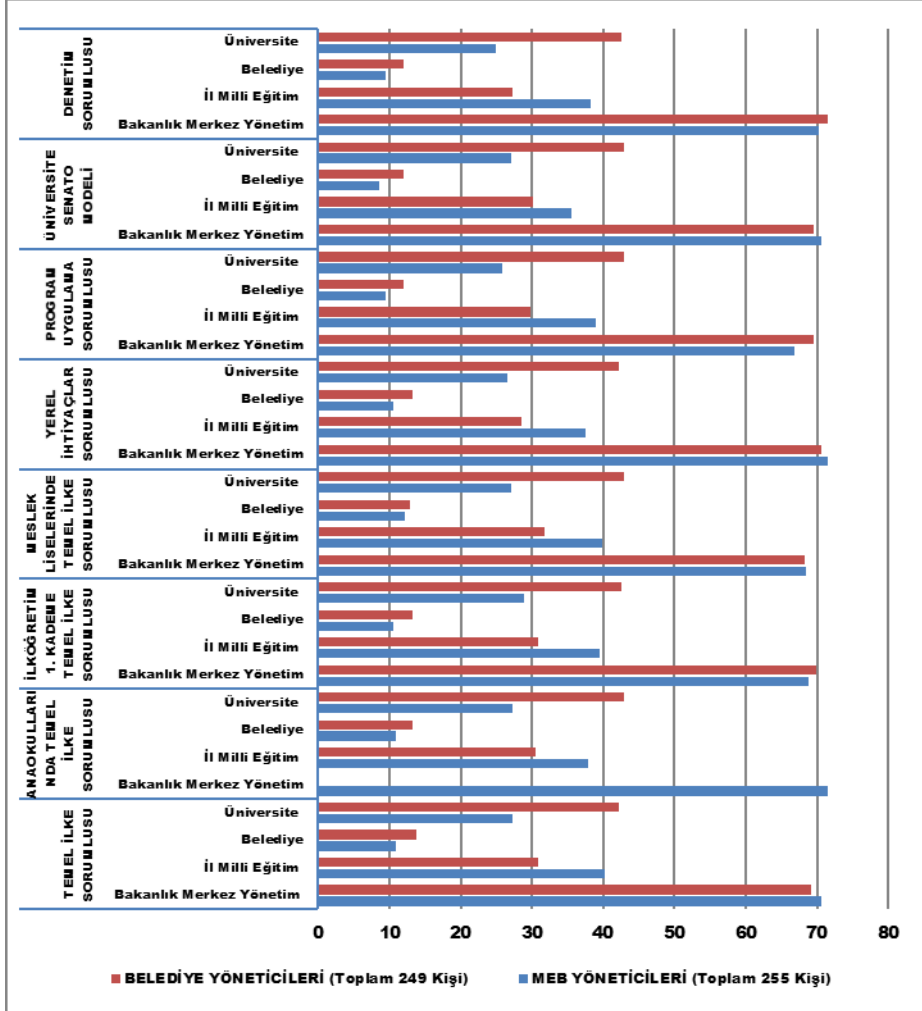
Eğitim hizmetlerinin sunumunda yetki dağılımları hakkında katılımcılara yönelik dört kategoride hazırlanan sorular çerçevesinde analizler gerçekteştirilmiştir. Bunlar;

- Eğitim programları ve öğretimi açasından; toplam 8 değişken,
- Çalışan açasından; toplam 10 değişken,
- Paydaşlar açasından; toplam 5 değişken,
- Bütçe ve finansman açasından; toplam 11 değişken kullanılmıştır.

Toplam 4 boyut halinde ele alınan ankette her bir boyut için ayrı ayrı güvenirlik testi yapılmış olup, Bu boyutlar için güvenirlik katsayısı sırasıyla, 0.843, 0.852, 0.643 ve 0.851 şekindedir.

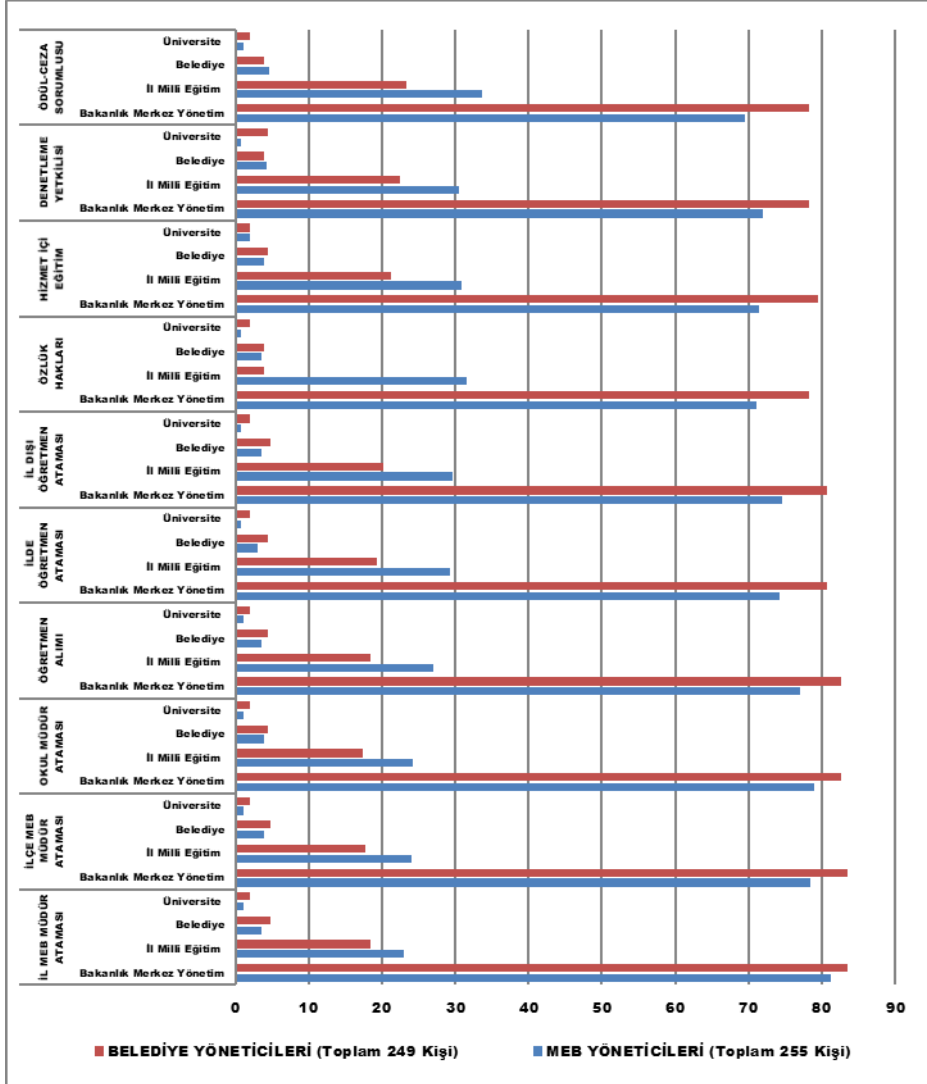
Tanımlayıcı İstatistikler

Grafik 1: Eğitim Programları ve Öğretim Hakkında Sıklık Dağılımı

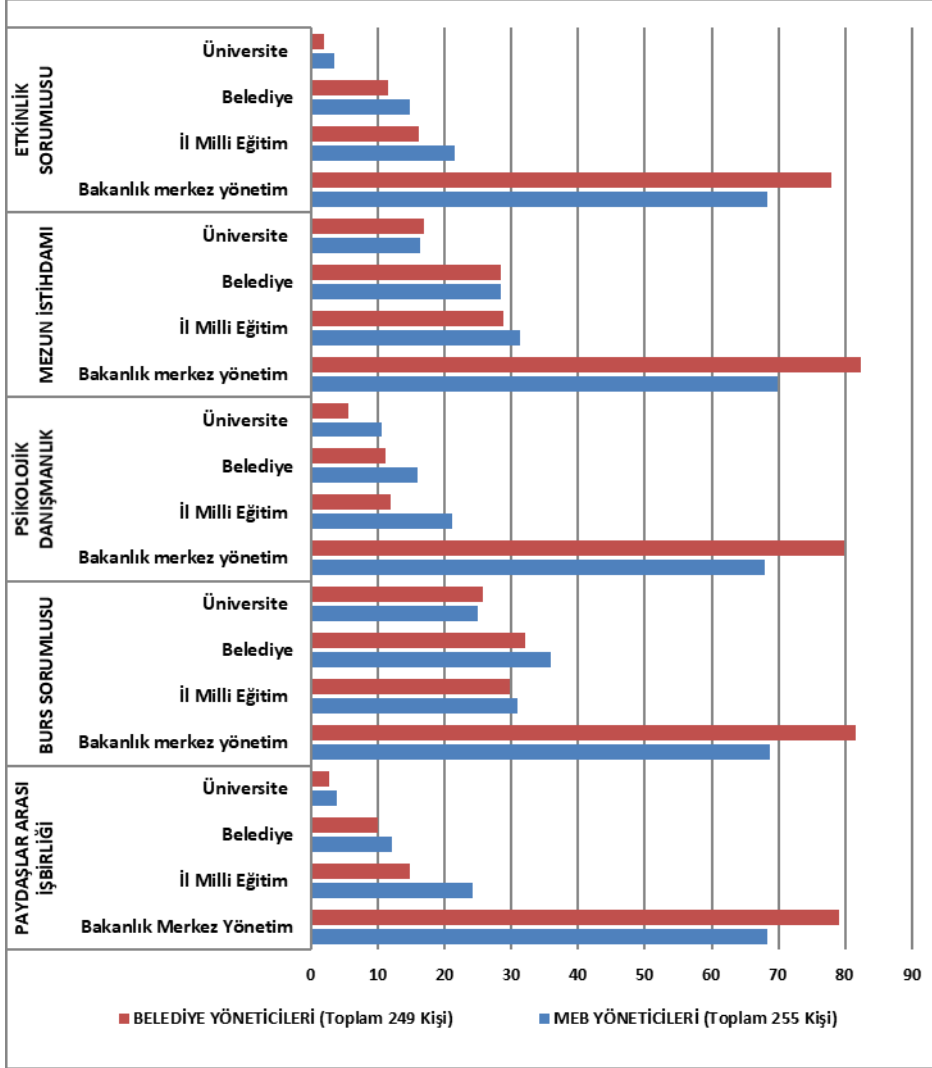
Grafik 1’de görüleceği üzere eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi durumunda, “eğitim programları ve yönetimi” başlığında yer alan toplam sekiz soruya verilen yanıtları görülmektedir. Yanıtlardan görüleceği üzere; gerek milli eğitim müdürlüklerindeki gerekse belediyelerdeki yöneticiler, yetkinin en fazla bakanlık merkez yönetiminde olması gerektiğini düşünmektedir. Tüm sorularda genel olarak görülmektedir ki; belediyelere yetki verilmesi gerektiğini düşünen %10’a yakın tercih, üniversitelere yetki verilmelidir diyenler yaklaşık % 25’e yakın tercih ve bakanlık merkezde yetki olmalıdır diyen yaklaşık %70 tercih söz konusudur.

Grafik 2: Çalışanlar Hakkında Sıklık Dağılımı.

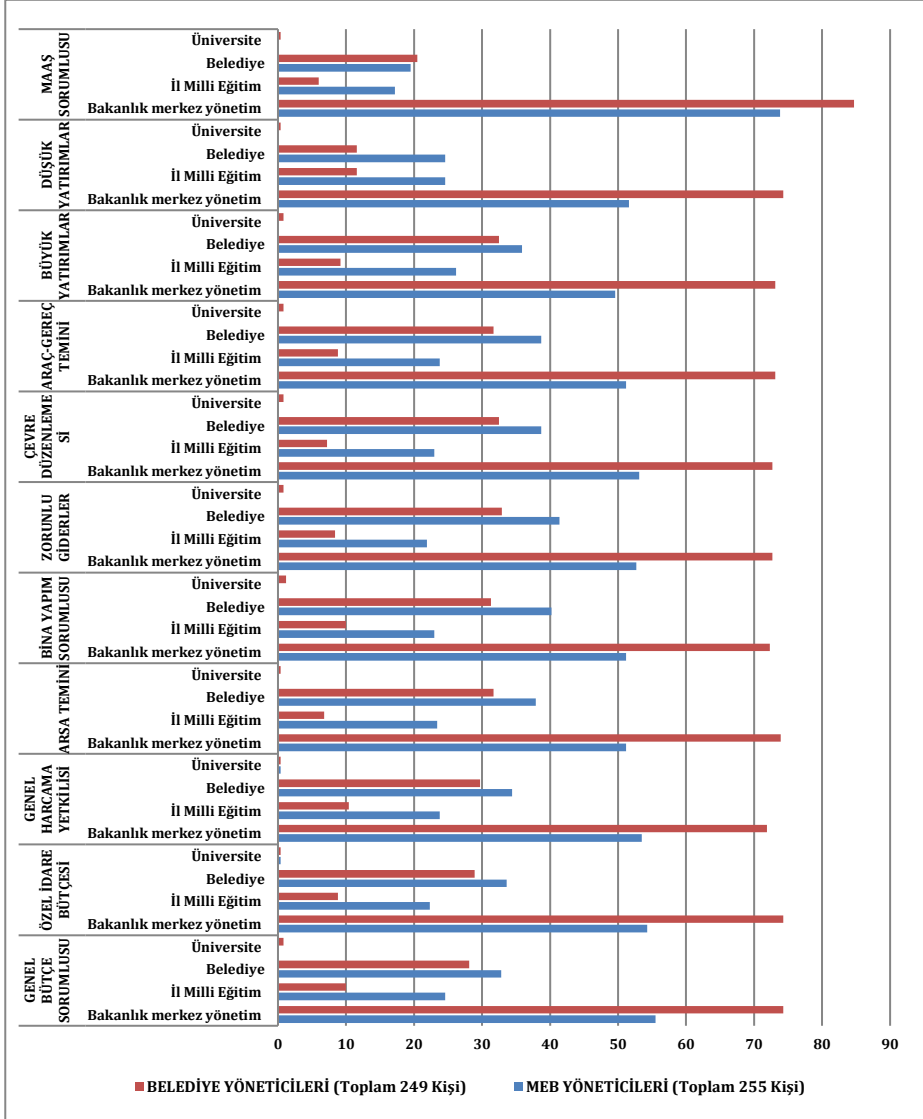
Grafik 2’de görüleceği üzere eğitim hizmetlerinde muhtemel yerleşmeye gidilmesi durumunda eğitim çalışanlarının sosyal ve özlük hakları ile ilgili toplam 10 soruda genel olarak yaklaşık % 75 düzeyinde bakanlık merkezi yönetiminin, %20 düzeyinde de il milli eğitim müdürlüklerinin en az düzeyde de (%1) üniversitelerin yetkili olmasının uygun olacağı kanaatinin hâkim olduğu görülmüştür.

Grafik 3: Paydaşlar Hakkında Sıklık Dağılımı.

Grafik 3’de eğitim paydaşlarının eğitim hizmetlerinin sunumunda yetkilerinin değerlendirildiği görülmektedir. Tablodan anlaşılacağı üzere; eğitim hizmetlerinde yerleşmeye gidilmesi durumunda paydaşlarla olan ilişkilerde genel olarak milli eğitim merkezi idarenin etkin rol almasının talep edildiği ancak tablo 1 ve tablo 2’den farklı olarak belediyelerin (yaklaşık 20 ortalama ile) de aktif rol almasının düşünülebileceği görülmektedir.

Grafik 4: Bütçe ve Finansman Hakkında Sıklık Dağılımı.

Bütçe ve finans konusunda değerlendirmelerin yer aldığı grafik 4’de diğer değerlendirmelerin yer aldığı Grafik 1, 2 ve 3’e göre bakanlık merkez yönetiminin yetki kullanması noktasında (özellikle MEB yöneticilerinin) en düşük seviyede (tüm soruların genel ortalaması itibarı ile yaklaşık 50 ortalama) katılımın sağlandığı (çalışanlarının maaş ödeme yetkilisi sorusu hariç) görülmektedir. Bu hususta il milli eğitim müdürlükleri ile belediyelerin (tüm soruların genel ortalaması itibarı ile yaklaşık 20’şer ortalama) daha aktif rol almalarının uygun olacağı kanaatinin

oluştığı anlaşılmaktadır. Sıklık dağılımlarına verilen yanıtlar da dikkate alınarak araştırmanın ana amaç ve hedefi doğrultusunda aşağıdaki hipotezler oluşturulmuş olup bunlar;

H1: Eğitim hizmetlerinin sunumunda “EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ” konusunda yetkinin kimde olması gerektiği hakkında kurumlar arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H2: Eğitim hizmetlerinin sunumunda “ÇALIŞAN” konusunda yetkinin kimde olması gerektiği hakkında kurumlar arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H3: Eğitim hizmetlerinin sunumunda “PAYDAŞLAR” konusunda yetkinin kimde olması gerektiği hakkında kurumlar arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H4: Eğitim hizmetlerinin sunumunda “BÜTÇE VE FİNANSMAN” konusunda yetkinin kimde olması gerektiği hakkında kurumlar arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

3.4. Hipotez Testlerinin Sınanması

Tablo 2: Hipotez Testlerinin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

<i>Hipotezler</i>	<i>Kurumlar</i>	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>S.S</i>	<i>S.D</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
H1: Eğitim hizmetlerinin sunumunda “EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ” konusunda yetkinin kimde olması gerektiği hakkında kurumlar arasında anlamlı bir farklılık vardır.	<i>Milli Eğitim Müdürlükleri</i>	255	1,789	,734	503	-3,300	0,001*
	<i>Belediyeler</i>	249	2,034	,926			
H2: Eğitim hizmetlerinin sunumunda “ÇALIŞAN” konusunda yetkinin kimde olması gerektiği hakkında kurumlar arasında anlamlı bir farklılık vardır.	<i>Milli Eğitim Müdürlükleri</i>	255	1,325	,463	503	1,178	0,239
	<i>Belediyeler</i>	249	1,275	,524			
H3: Eğitim hizmetlerinin sunumunda “PAYDAŞLAR” konusunda yetkinin kimde olması gerektiği hakkında kurumlar arasında anlamlı bir farklılık vardır.	<i>Milli Eğitim Müdürlükleri</i>	255	1,710	,718	503	2,511	0,444
	<i>Belediyeler</i>	249	1,554	,675			

H4: Eğitim hizmetlerinin sunumunda “BÜTÇE VE FİNANSMAN” konusunda yetkinin kimde olması gerektiği hakkında kurumlar arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Milli Eğitim Müdürlükleri	255	1,806	,756	503	3,765	0,761
	Belediyeler	249	1,555	,742			

* $p < 0,05$, hipotez test sonucu anlamlı.

Elde edilen bulgulara göre “eğitim programları ve öğretim” konusunda yetki dağılımı hakkında sorulan sorulara ilişkin görüşler arasında anlamlı bir farklılık vardır. Ancak diğer 3 hipotez için yani H2, H3 ve H4 için sonuçlara baktığımızda; iki grup arasında (belediye yöneticileri ve Milli Eğitim Müdürlük yöneticileri arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($p > 0,05$)). Eğitim hizmetlerinde yerleşme sorunsalı karşısında yetki dağılımının kim ya da kimler üzerinde olması yönündeki görüşler hakkında yöneticilerin genel olarak hem fikir kaldıklarını söylemek yanlış olmayacaktır. H1 hipotezinin anlamlı çıkması sonucunda tek tek ortalaması alınmadan değişkenlerin Ki-kare testi ile sınaması yapıldığında ise yine benzer sonuç elde edilmiş, böylece tüm değişkenler itibarıyla $p < 0,05$ olduğundan $H_0 =$ red yani $H_1 =$ kabul olarak tespit edilmiştir. Bu durumda; tüm hipotezler arasında sadece eğitim hizmetlerinin sunumunda “eğitim programları ve öğretimi” konusunda yetkinin kimde olması gerektiği hakkında kurumlar arasında anlamlı bir farklılık vardır. T testinin sonucunda ortaya çıkan ilişkilerin incelenmesi için Ki-Kare testinden yararlanılmıştır. Ki-Kare testine ait veriler aşağıda tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 3: “Eğitim Programları ve Öğretimi” Hakkında Ki-Kare Testi Sonuçları

		Kurum Türü		χ^2	sd	p
		Milli Eğitim Müdürlükleri	Belediyeler			
1. Eğitim sisteminin yerleşmesi durumunda eğitim/öğretimle ilgili programlarla ilgili temel ilkelere sorumlu kim olmalıdır?	Bakanlık Merkez Yönetimi	181	172	18,045	4	0,001*
	İl Milli Eğitim Müdürlükleri	103	77			
	Belediyeler	28	34			
	Üniversiteler	70	105			
2. Anaokullarında temel programların (ortak zorunlu dersler, genel müfredat vb.) hazırlanmasından kim sorumlu olmalıdır?	Bakanlık Merkez Yönetimi	176	174	15,842	4	0,003*
	İl Milli Eğitim Müdürlükleri	101	77			
	Belediyeler	27	33			
	Üniversiteler	74	107			

3. İlköğretim 1. Kademede temel programların (ortak zorunlu dersler, genel müfredat vb.) hazırlanmasından kim sorumlu olmalıdır?	Bakanlık Merkez Yönetimi	183	173	16,814	4	0,002*
	İl Milli Eğitim Müdürlükleri	97	76			
	Belediyeler	28	33			
	Üniversiteler	70	106			
4. Meslek Liselerinde temel programların (ortak zorunlu dersler, genel müfredat vb.) hazırlanmasından kim sorumlu olmalıdır?	Bakanlık Merkez Yönetimi	175	170	17,946	4	0,001*
	İl Milli Eğitim Müdürlükleri	102	79			
	Belediyeler	31	32			
	Üniversiteler	69	107			
5. Eğitim programlarının yerel ihtiyaçlara uygun bir şekilde uyarlanmasından kim sorumlu olmalıdır?	Bakanlık Merkez Yönetimi	183	176	19,178	4	0,001*
	İl Milli Eğitim Müdürlükleri	96	71			
	Belediyeler	27	33			
	Üniversiteler	68	105			
6. Programların uygulanmasında kim yetkili olmalıdır?	Bakanlık Merkez yönetimi	171	173	22,805	4	0,000*
	İl Milli Eğitim Müdürlükleri	100	74			
	Belediyeler	24	30			
	Üniversiteler	66	107			
7. Üniversite benzeri bir yönetim modeli oluşturulursa bu organ içinde hangisi daha etkin rol almalıdır?	Bakanlık Merkez Yönetimi	181	173	17,671	4	0,001*
	İl Milli Eğitim Müdürlükleri	91	75			
	Belediyeler	22	30			
	Üniversiteler	69	107			
8. Eğitim öğretimde denetimden sorumlu kim olmalıdır?	Bakanlık Merkez Yönetimi	180	178	25,365	4	0,000*
	İl Milli Eğitim Müdürlükleri	98	68			
	Belediyeler	24	30			
	Üniversiteler	64	106			

Tablo 2’den de görüldüğü üzere, eğitim hizmetlerinin yerleşme sorunsalı hakkında ele alınan “eğitim programları ve yönetimi” ile ilgili yetkinin kimlerde kalması gerektiği yönünde verilen cevapların tümünde HO= red yani H1= kabul olarak ($p < 0,05$) tespit edilmiştir.

Yukarıda ifade edilen tablo 1 ve 2’deki veriler ışığında araştırma hipotezlerinin genel sonucu aşağıdaki tablo 3’de özetlendiği gibidir.

Tablo 4: Araştırma Sonunda Elde Edilen Sonuçlar

	<i>Kabul/Red</i>
H1: Eğitim hizmetlerinin sunumunda “EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ” konusunda yetkinin kimde olması gerektiği hakkında kurumlar arasında anlamlı bir farklılık vardır.	<i>Kabul</i>
H2: Eğitim hizmetlerinin sunumunda “ÇALIŞAN” konusunda yetkinin kimde olması gerektiği hakkında kurumlar arasında anlamlı bir farklılık vardır.	<i>Red</i>
H3: Eğitim hizmetlerinin sunumunda “PAYDAŞLAR” konusunda yetkinin kimde olması gerektiği hakkında kurumlar arasında anlamlı bir farklılık vardır.	<i>Red</i>
H4: Eğitim hizmetlerinin sunumunda “BÜTÇE VE FİNANSMAN” konusunda yetkinin kimde olması gerektiği hakkında kurumlar arasında anlamlı bir farklılık vardır.	<i>Red</i>

Tablo 3’den anlaşılacağı üzere eğitim hizmetlerinin muhtemel yerelleşmesi durumunda yetki dağılımı alanında merkezi ve yerel idarecilerin “Eğitim Programları ve Öğretimi” alanında yöneltilen sorulara verilen yanıtlarda anlamlı farklılıklar görülmektedir. Çalışanlar, paydaşlar ve bütçe ile ilgili olarak belirlenen hipotezlerde, sorulan sorulara verilen yanıtlarda anlamlı farklılıkların olmadığı görülmüştür.

Sonuç

Gelişmekte olan ülkelerin tümünü hatta gelişmiş ülkeleri de ilgilendiren, özellikle ülkelerin kalkınması noktasında üzerinde durulması gereken önemli konulardan biri de eğitimidir. Eğitim, bir ülke için son derece önemli olan beşeri sermayenin gelişimi, dünya genelinde küreselleşmenin getirdiği olumsuz etkilerin minimum seviyeye indirgenebilmesi için bu noktada önemli bir araçtır. Bu aracın farkındalığını kavrayan pek çok gelişmiş ülke 1980’li yılların başından itibaren küresel vatandaşlık başlığı altında eğitim alanında ciddi reformlar yapmışlardır (Sever vd., 2018: 1596).

Bütçe içerisinde kalkınma carisi olarak da isimlendirilen eğitim hizmetleri için yapılan harcamaların etkin kullanımı sadece bütçenin mali anlamda hedeflerinden değil aynı zamanda sosyal yöndeki hedeflerinden de gerçekleşmesi açısından önem arz etmektedir. Bunun için de eğitim hizmetlerinin iyi bir şekilde planlanıp uygulanması, uygulama sonuçlarının değerlendirilmesi yani hizmet sonuçlarının etkinlik ve verimliliğinin sınanması, öğretim programlarının ülke ve dünya şartlarına göre uyarlanması gerekli ve bunun için gerekli her türlü fiziki, beşeri ve mali imkânlarla sahip olunması gerekmektedir. Ülkemizde de son yıllarda özellikle mesleki ve teknik eğitimde özel sektörün payının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Dünya Bankası da Türkiye gibi gelişmekte olan pek çok ülkede mesleki eğitime yönelik kam harcamalarının azaltılmasını ve özel sektörün teşvik edilmesini desteklemektedir (Özer, 2019: 3).

Yukarıda ifade edilen fiziki, beşeri ve mali imkânların kullanılması sürecinde eğitim yöneticilerinin yöneticilik rolleri, eğitim sisteminden beklenen başarının vazgeçilmez öğelerinden birisidir. Yöneticilik rolünü üstlenen eğitim idarecilerinin ve yerel yöneticilerin bilgi ve tecrübelerinden yeterince yararlanılması, yetki ve görev dağılımının iyi tespit edilmesi gerekmektedir. Ayrıca eğitimcilerin yetiştirilmesi ve istihdamı ile ilgili sorunların varlığı, eğitim sistemi içerisinde görev tanımlarında

yetki ve sorumlulukların net olarak oluşturulamaması gibi sorunlar eğitimden sorumlu kurumlar arasında da yetki karmaşası bulunmaktadır (Aydın, 1998: 2)

Buradan hareketle kişilerin daha iyi karar vererek istekli çalışma ortamının oluşturulması için hangi konularda kimin yetkili olması gerektiği, hangi alanlarda yerel ve merkezi idarecilerin aynı fikirde olduklarının tespitinin kişisel ve toplumsal gelişimde büyük öneminin olduğu düşünülmektedir. Bu çerçevede yapılan çalışmada eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi durumunda oluşabilecek muhtemel yönetsel sorunların tespiti ve önlem alınması noktasında, eğitim hizmetlerinin planlama, programlama ve öğretimi alanında yetkinin kim ya da kimler üzerinde olması gerektiği hususunda, il ve ilçe milli eğitim müdürlüğü yetkilileri ile belediye yetkililerinin görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir.

Özellikle araştırmanın hipotezlerinden birisi olan, eğitim hizmetlerinin sunumunda “eğitim programları ve öğretimi” konusunda yetkinin kimde olması gerektiği hakkında kurumlar arasında anlamlı bir farklılık vardır. Söz konusu hipotezinin sınındığı testte, hem merkezi idare adına il milli eğitim müdürlüğü yöneticileri hem de yerel yönetimler adına belediye yöneticilerinin fikirleri önemli düzeyde ayrılmaktadır. Bu konuda araştırmaya katılan belediye yöneticilerinin yaklaşık %40’ının, Milli Eğitim Bakanlığı yöneticilerinin yaklaşık %25’inin üniversitelere de görev verilmesi gerektiği görüşünde oldukları ve bu görüşün dikkate alınmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların çalışanlarla ilgili sorulara verdiği yanıtlarda, ekonomik ve sosyal haklar konusunda (atama, denetim vb.) bakanlık merkez yönetiminin yetkili olmasının uygun olacağı görüşü hakimdir. Bu konu hakkında üniversite ve belediyelerin yetkili olmasının istenmediği görülmüştür. Oysa ki yapılan bir başka araştırmada da, eğitim hizmetinin ülkemizde çok hızlı büyümesi karşısında çok fazla yasal düzenlemeye gidildiği bunun da ayrı bir sorun olarak algılandığı bu sorunların minimum seviyeye indirgenmesi için güncel sorunlara yönelik düzenlemelerin eğitim paydaşlarının da görüşlerinin alınarak yapılması gerektiği ortaya konulmuştur (Gümüşeli, 1996: 203-204). Yerelleşmeye gidilmesi durumunda yerel siyasi otoritelerin siyasi baskı kurma endişesinden dolayı çalışanların bu yönde karar belirttikleri düşünülmektedir. Ayrıca yapılan çalışma neticesinde eğitim hizmetlerinde yerelleşmeye gidilmesi durumunda paydaşlarla olan ilişkilerde belediyelere daha fazla görev verilmesi gerektiği, bütçe ve finans konusunda ise üniversitelere görev ve sorumluluk verilmemesinin uygun olacağı kanaatinin olduğu ortaya çıkarılmıştır. Anket sonucundan elde edilen bulgulardan da anlaşılacağı üzere eğitim programları ve öğretimi konusunda üniversitelerin ilgili fakültelerindeki uzmanların görüşlerinin alınması hatta görev verilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Görülmektedir ki, paydaş katkısının sağlanması konusunda henüz yeterli ilerleme sağlanamamıştır. Özellikle paydaşların, gerek kararların alınması gerekse uygulanması hatta denetimi aşamalarında belirli yetki ya da görevlerinin olması önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın desteklenmesi ve literatürün geliştirilmesi kapsamında; eğitim hizmetlerinde yerelleşmeye gidilmesi durumunda gelişebilecek sorunlara yönelik yasal düzenleme yapılırken yerel idarecilerin ve eğitim uzmanlarının bir arada bürokratik engelleri en aza indirgeyecek şekilde planlama yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Ayrıca eğitim hizmetlerine katkı sağlayan veya sağlaması muhtemel paydaşların eğitim sistemine daha aktif bir şekilde katılımının sağlanmasına yönelik bir başka çalışma planlanabilir.

Kaynakça

Aksoy, E., ve Işık, H. (2008), “İlköğretim Okulu Müdürlerinin Öğretim Liderliği Rollerini”, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19, 235-249.

Akpınar, B. Dönder, A. Yıldırım, B. Karahan, O. (2012), “Eğitimde 4+4+4 Sisteminin (Modelinin) Karşıt Program Bağlamında Değerlendirilmesi”, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 36, 25-39

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., ve Yıldırım, E. (2010), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, SPSS Uygulamalı 6. Baskı, Sakarya Kitabevi, Sakarya.

Ayrangöl, Z., ve Tekdere, M. (2016), “Yerelleşme Teorisinin Analizi Ve Ekonomik Parametreler Üzerindeki Rasyonelitesi”, İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi, 3(1), 55-83.

Arıkboğa, E. (2018), “Yerinden Yönetim ve Merkezileşmiş Büyükşehir Sisteminde Yetkilerin Dağıtılması”, Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi, 6(1), 1-34.

Aydın A., (1998), “Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması ve Öğretmen Yetiştirme Sorunu” Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 4(3), 275-286.

Babaoğlu, C. (2018), “Yükseköğretimdeki Politikalarına Dair Bir Yazın Taraması ve Analiz İçin Bir Anahtar Kavram Olarak Politika Transferi”, Fiscoeconomia, 2(1), 186-203.

Bağlı, M., S., (2014), “Mali Yerelleşme Düzeyinin Ölçümü (Mali Özerklik Derecesi)”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, 23(2), 27-47

Başaran, İ. E. (2000), Eğitim Yönetimi, Feryal Matbaası, Ankara

Benligiray, S. (2013), İnsan Kaynakları Yönetimi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

Bozan, M. (2002), Merkeziyetçi Yönetimden Yerinden Yönetime Geçişte Alternatif Yaklaşımlar (Milli Eğitim Bakanlığı Örneği), Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Bozatay, Ş. ve Kızılkaya, K. (2016), “Merkezden Yönetim Yerinden Yönetim Tartışmalarının Odağında Bir Düzenleme: 6360 Sayılı Yasa Hakkındaki Değerlendirmeler”, Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi, 6(1), 1-14.

Bozkurt, Ö. ve Ergun, T. (2008), Kamu Yönetimi Sözlüğü(Editör: S. Sezen) 2. Baskı, TODAİE Yayınları, Ankara.

Colley, H. Hodkinson, P. Malcolm, J. (2002),“Non-Formal Learning: Mapping the Conceptual Terrain”, a Consultation Report Other University of Leeds, www.infed.org/archives/e-texts/colley_informal_learning.htm, (Erişim Tarihi: 12.06.2016).

Demirtaş Z. ve Canpolat (2013),Öğretmenlerin Kariyer Basamakları Uygulamasına Yönelik Algılarının Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi, Marmara Üniversitesi 8. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi Bildiri Özetleri, 419-420, İstanbul.

Diem, S. Sampson C, ve Gavornik, B. (2018),“Reorganizing a County Wide School District: A Critical Analysis Of Politics and Policy Development Toward Decentralization, Education Policy Analysis is Archives, A Peer-Reviewed, Independent”, Open access, Multilingual Journal, 26(1), 1-31.

Edwards, D. B. (2018), “Decentralization and Community-Based Management in Global Perspective: Trends and Institutions”, The Trajectory Of Global Education Policy, Palgrave Macmillan, 1(1), 25-148.

Erman, Y. (2016), Türk Eğitim Sistemi, Türk Dünyasında Eğitim Kitabı, Dündar H. (Ed.), Pegem Akademi, Ankara.

Eryılmaz, B. (2001), Kamu Yönetimi, Erkam Matbaası, İstanbul.

Gök, E. (2017), “Öğretmen Yetiştirmede Kalite Tanımlama: Türk Kamu Yükseköğretim Kurumlarından Dersler, Kuram ve Uygulamada”, Eğitim Yönetimi Dergisi, 23(4), 623-673.

Gür, B. S., Çelik, Z. (2009), Türkiye’de Millî Eğitim Sistemi Yapısal Sorunlar ve Öneriler. SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı Raporu, Ankara.

Gürler Hazman, G. ve Küçükilhan, M. (2016), “Yarı Kamusal Mal ve Hizmet Olarak Temel Eğitim Hizmetleri: Sorunlar ve Çözüm Önerilerine Bölgesel Bir Bakış”, Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2(2), 63-80.

Gümüşeli, A. İ. (1996), “Okul Müdürlerinin Öğretim Liderliğini Sınırlayan Etkenler”, Eğitim Yönetimi Dergisi, 2, 201-209.

Güven, A.Karkacıer, A., Şimşek, T. (2017), “Merkezileşme Yerelleşme Tartışmaları Kapsamında Yerel Yönetimlerde Vesayet Denetimi Sorunu”, Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi, 12(2), 189-208.

Güven, A., Şişek, G. (2018), “Yerel Yönetimlerin Sosyo- Ekonomik Gelişimi ve Tanıtımı Açısından Film Platolarının Önemi: Midwood Örneği”, *Sayıştay Dergisi*, 108, 123-148.

Güzel, H. C. (2014),” Türk Milli Eğitiminin Temel Hedefleri”, *Yeni Türkiye Dergisi*, *Türk Eğitimi Özel Sayısı*, 58, 189-192.

Jamieson, P. (2009), “The Matter of Informal Learning Planning for Higher Education”, *Planning for Higher Education*, 37(2), 18-25.

Kabadayı, R. (1997), “Eğitimde Yerelleşmeye Mesleki Teknik Eğitimden Başlanmalıdır”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 6(2), 99-107.

Karagöz, B. K. (2006), *Okul Yöneticilerinin Yönetim Süreçleri Açısından Karşılaştıkları Problemler*, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karakul, S. (2015), “Hukuki ve İdari Denetim Ölçütü Olarak İyi Yönetim İlkeleri”, *Ombudsman Akademik Dergisi*, 2(3), 61-105

Keskin, N. E., (2003), *Eğitimde Reform, Kamu Yönetimi I. Ulusal Kurultayı*, İnönü Üniversitesi, Malatya, <http://www.antimai.org/gr/nurayegitref.htm>. (25.12.2017).

Kızılloluk, H. (2007), “Ekonominin Eğitimin Amaçları ve İçeriği Üzerindeki Etkileri”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 8(1), 21-30.

Koçak Usluel, Y. (1995), *Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütü Yöneticilerinin Yerelleşme Konusundaki Görüşleri*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Koçel, T. (2011), *İşletme Yöneticiliği*, 13. Baskı. İstanbul, Beta Yayınları.

Krtalic, S. ve Borovcak, B. (2015), “Decentralization and Local Development in South East Europe, *Studies in Economic Transition*”, Palgrave Macmillan, 14(69), 82-86.

Minzu, I. F. (2015), “Educational System - a Priority Concern of the European union”, *Internal Auditing & Risk Management*, 3(39), 1-11.

Özdemir, B., Ş. Beltekin, N. (2012), “Türk Eğitim Sisteminin Dönüşümünde Uluslararası Aktörler: IMF ve Dünya Bankası Örnekleri”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 33-55.

Özdemir, S. (2013), *Eğitim Yönetiminde Kuram ve Uygulama*, Pegem Akademi, Ankara.

Özer M., (2019). “Mesleki ve Teknik Eğitimde Sorunların Arka Planı ve Türkiye'nin 2023 Eğitim Vizyonunda Çözüme Yönelik Yol Haritası. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/ Journal of Higher Education and Science*, 9(1), 1-11. <https://doi.org/10.5961/jhes.2019.304>.

Riedl Rachel, B. R., Tayler J.D.(2014),“Party Systems and Decentralization in Africa, *St. CompInt*, 49, 321-342.

Sağlam, A. Ç. (2013), *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, Maya Akademi, Ankara.

Sarıçay, N. (2006), *Türkiye’de Eğitim Sektörünün Sorunları, Eğitimin Ekonomik Boyutu ve Çözümleri*, İzmir Ticaret Odası Araştırma ve Meslekleri Geliştirme Müdürlüğü, Arge Bülteni.

Sever, D. Baldan, B. Tuğlu, B. Kabaoğlu, K. Alagöz. Hamzaj Y, (2018), “Küreselleşme Sürecinde Eğitim Alanında atılan Adımlar: Türkiye ve Eğitimde Başarılı Ülke Örnekleri”, *Elementary Education Online*, 17(3), 1583-1603.

Sezer Ö. ve Vural, T. (2010),“Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Devletin Değişen Rolü ve Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetimler Arasında Yetki ve Görev Paylaşımı”, *Maliye Dergisi*, 159, 203-219.

Sözen, S. (2005), *Teori ve Uygulamada Yeni Kamu Yönetimi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Stimpson, N. (1997), *Eğitici Önderlik*. A. Ünver (Çev), Rota Yayınları, İstanbul.

Taşçı, H. (2008). *Yerel Yöneticiler ve Okul Yöneticilerinin Eğitimde Yerleşmeye İlişkin Kendilerini Hazır Görme Durumları*”, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Turan, F. (2016),“Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Öğretim Faaliyetlerinin Denetimi”, *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 7(23), 94-119.

Woodhall, M. 1987, “Government Policy Towards Overseas Students: an International Perspective”, *Higher Education Quarterly*, 41(2), 119–125.

Yaman, M. ve Küçükşen, M. (2018),“Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesi Açısından Yerel Katılımın İncelenmesi”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S: 55, 247-259.

Yaşar, D. ve Sözbilir, M. (2017), “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Türk Eğitim Sistemi’ne Yönelik Görüşleri: Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46(1), 165-201.

Yeniçeri, Ö. (2014), “Milli ile Gayri Milli Eğitim Sistemi ve Türkiye”, *Yeni Türkiye Dergisi*, 58(Türk Eğitimi Özel Sayısı), 116-131.

Yeşilyurt, S. ve Gül Ş.(2010), “Ortaöğretimde Daha Etkili Bir Biyoloji Öğretimi İçin Öğretmen ve Öğrenci Beklentileri”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(20), 28-47.

Yılmaz, K. ve Altunkurt. Y. (2011), Öğretmen Adaylarının Türk Eğitim Sisteminin Sorunlarına İlişkin Görüşleri, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8(1), 942-973.

Yüksel, H., (2013), “Türkiye’de Mali Yerelleşmenin Boyutları ve Ölçümü Üzerine Bir Değerlendirme”, Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 20(2), 191-208.

Zengin, A.N., ve Altıok, Yılmaz, A. (2017),“Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Standartları”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(48), 684-702.

3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu, (Resmi Gazete, 19.06.1986, No: 19139).

3797 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, (Resmi Gazete, 14.09.2011, No: 28054).

442 Sayılı Köy Kanunu, (Resmi Gazete, 07.04.1924, No: 68).

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu,(Resmi Gazete, 23.07.2004, No: 25531).

5378 Sayılı Engelliler Hakkında Kanun,(Resmi Gazete, 07.07.2005, No: 25868).

5393 Sayılı Belediye Kanunu, (Resmi Gazete, 13.07.2005, No: 25874).

6360 Sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, (Resmi Gazete, 12.11.2012, No: 6360).

5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu (Resmi Gazete, 04.03.2005, No: 25745).

2521 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, Tebliğler Dergisi Yayın Sayı No: 2521, 2001.